

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 326

Zarządzanie finansami firm – teoria i praktyka

Redaktorzy naukowi
Adam Kopiński, Agnieszka Bem

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2014

Redaktor Wydawnictwa: Jadwiga Marcinek
Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz
Korektor: Barbara Łopusiewicz
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:
www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,
w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej www.dbc.wroc.pl,
The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2014

ISSN 1899-3192
ISBN 978-83-7695-412-7

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Iwona D. Czechowska: Kondycja gospodarstw domowych i konsumentów (60+) oraz uwarunkowania rynkowe ich zachowań	11
Joanna Duda: Działalność finansowa i inwestycyjna polskich MSP w kontekście międzynarodowym	21
Ewa Dziawgo: Hybrydowa opcja collar – analiza własności	35
Anna Feruś: Rola i znaczenie metody granicznej analizy danych w szacowaniu ryzyka kredytowego przedsiębiorstw	49
Beata Guziejewska: Polityka kształtowania dochodów samorządu terytorialnego w świetle wybranych koncepcji teoretycznych.....	60
Marcin Jamroży, Agnieszka Kopeć, Stephan Kudert: Opodatkowanie opcji pracowniczych w relacji polsko-niemieckiej.....	71
Jacek Jaworski: Luki w zarządczych informacjach finansowych a zmiany przychodów i zysków małych przedsiębiorstw w Polsce. Wyniki badań...	82
Marta Kacprzyk: Kierunki zmian marży zysku operacyjnego spółek wchodzących na rynek regulowany GPW w Warszawie	93
Jerzy Kitowski: Metody oceny kondycji finansowej przedsiębiorstw budowlanych.....	104
Marzena Krawczyk: Wydatki przedsiębiorstw na działalność badawczo-rozwojową a pomiar innowacyjności	115
Jarosław Kubiak: Ryzyko kredytowe a wykorzystanie długu krótkoterminowego przez przedsiębiorstwa.....	123
Agnieszka Kuś, Magdalena Hodun: Determinanty kształtowania się wskaźnika EPS wybranych spółek przemysłu spożywczego i metalowego – ujęcie modelowe	133
Justyna Łukomska-Szarek: Operacyjna i całkowita zdolność do rozwoju samorządów terytorialnych państw Grupy Wyszehradzkiej.....	143
Przemysław Panfil: Czy Polsce potrzebny jest Pakt Fiskalny?	154
Agnieszka Pawłowska: Identyfikacja zagrożeń związanych z ryzykiem przerwy w działalności gospodarczej małych i średnich przedsiębiorstw.....	163
Joanna Pawłowska-Tyszko, Michał Soliwoda: Stan rozwoju rolnictwa a system podatkowy wybranych państw UE	171
Agnieszka Perepeczo: Reakcja inwestorów na decyzje o wypłacie dywidendy a kryzys finansowy	184

Aleksandra Pieloch-Babiarz: Wysokość pieniężnych wypłat dywidendy a kształtowanie się kursu giełdowego akcji spółek w pierwszym dniu notowań „Bez dywidendy”	196
Artur Sajnog: Wpływ kapitalizacji rezerw na długookresową rentowność publicznych spółek giełdowych.....	209
Maria Sierpińska: Zastosowanie nettingu w rozliczeniach wewnątrz korporacyjnych.....	222
Agata Sierpińska-Sawicz: Alternatywne do akcji formy lokowania kapitału i ich stopy zwrotu.....	232
Dariusz Siudak: Analiza czasu trwania faz procesu migracji wartości przedsiębiorstw	243
Dorota Starzyńska, Wacława Starzyńska: Przedsiębiorstwa z kapitałem zagranicznym na rynku zamówień publicznych w Polsce. Analiza porównawcza z firmami krajowymi.....	259
Małgorzata Szalucka: <i>Joint venture versus</i> samodzielne prowadzenie działalności poza granicami kraju – doświadczenia polskich inwestorów bezpośrednich.....	271
Stanisław Urbański, Maciej Winiarz, Kacper Urbański: Ocena zarządzania polskimi funduszami Inwestycyjnymi w latach 2000-2011	284
Aldona Uziębło: Ujęcie działalności finansowej w rachunku przepływów pieniężnych a weryfikacja prawidłowości sprawozdania finansowego.....	296
Stanisław Wieteska: Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej wprowadzającego sprzęt elektryczny i elektroniczny	306
Anna Wildowicz-Giegiel: Zdolność konkurencyjna a rentowność przedsiębiorstw w Polsce w latach 2001-2010	318
Radosław Witzak: Odzyskanie VAT naliczonego w podmiotach leczniczych	328
Elżbieta Wrońska-Bukalska: Wykup akcji własnych i dywidenda jako narzędzia obrony przed wrogim przejęciem.....	336
Stefan Wrzosek: Krytyka wybranych propozycji dotyczących rachunku efektywności inwestycji rzeczowych	344
Dariusz Zawadka: Wpływ kryzysu na rynkach finansowych na kondycję europejskich alternatywnych systemów obrotu.....	353
Danuta Zawadka, Agnieszka Strzelecka: Struktura terminowa zobowiązań przedsiębiorstw rolniczych z tytułu kredytu bankowego – ujęcie porównawcze	365
Beata Zyznarska-Dworczak: Zintegrowane instrumentarium rachunkowości zarządczej kluczem do zarządzania kosztami we współczesnym przedsiębiorstwie	377

Summaries

Iwona D. Czechowska: The condition of households and consumers (60+) and market factors of their behaviour	20
Joanna Duda: Financial and investment activity of Polish SMEs in the international context	34
Ewa Dziawgo: Hybrid options collar – the analysis of properties	48
Anna Feruś: Role and importance of Data Envelopment Analysis method for the estimation of companies' credit risk	59
Beata Guziejewska: Local government revenues policy in the light of selected theoretical concepts.....	70
Marcin Jamróży: Taxation of employee stock options in the German-Polish relations.....	81
Jacek Jaworski: Gaps in managerial financial information and changes of revenue and profit in small enterprises in Poland. Research results.....	92
Marta Kacprzyk: Trends in changes of operating profit margin of companies which are going public and getting listed on the Warsaw Stock Exchange	103
Jerzy Kitowski: Assessment methods of building enterprises financial standing	114
Marzena Krawczyk: Expenditures of enterprises on research and development activity versus measurement of innovation	122
Jarosław Kubiak: Credit risk and the use of short-term debt by companies ..	132
Agnieszka Kuś, Magdalena Hodun: Determinants of shaping the EPS rate of some companies of food and metal industry – model approach	142
Justyna Łukomska-Szarek: Operational and overall capability of Visegrád Group countries to develop local governments	153
Przemysław Panfil: Does Poland need Fiscal Compact?.....	162
Agnieszka Pawłowska: Identification of hazards of business interruption risk in small and medium sized enterprisers.....	170
Joanna Pawłowska-Tyszko, Michał Soliwoda: State of agricultural development vs. tax systems in selected EU countries	183
Agnieszka Perepeczo: The reaction of investors to changes in the dividend policy and the financial crisis	195
Aleksandra Pieloch-Babiarz: Amount of cash dividend payments and the „ex-dividend” day return's formation	208
Artur Sajnog: The impact of capitalization of reserves on long-term profitability in public quoted companies.....	221
Maria Sierpińska: The use of netting in accounts settlements within the corporation	231
Agata Sierpińska-Sawicz: Alternative to stocks forms of capital investing and their rates of return.....	242

Dariusz Siudak: The duration analysis of enterprises' value migration stages.....	258
Dorota Starzyńska, Wacława Starzyńska: Enterprises with foreign capital on the public procurement market in Poland. Comparative analysis with domestic firms.....	269
Małgorzata Szalucka: <i>Joint venture versus solo venture</i> outside the country – experience of Polish direct investors	283
Stanisław Urbański, Maciej Winiarz, Kacper Urbański: Evaluation of the management of Polish investment funds in the last decade	295
Aldona Uziębło: Including the financial activity in the account of cash flows and verification of the correctness of financial statement.....	305
Stanisław Wieteska: Liability insurance of companies introducing electrical and electronic equipment.....	317
Anna Wildowicz-Giegiel: Competitive ability and profitability of enterprises in Poland in the years 2001-2010	327
Radosław Witczak: Factors influencing the possibility of receiving the input tax in health care unites – chosen issues	335
Elżbieta Wrońska-Bukalska: Shares repurchases and dividend payout as methods of defense against hostile takeovers.....	343
Stefan Wrzosek: Critique of chosen propositions regarding real investment efficiency calculation	352
Dariusz Zawadzka: Impact of the financial markets crisis on the alternative European investment markets' standing	364
Danuta Zawadzka, Agnieszka Strzelecka: Term structure of agricultural companies' bank loan liabilities – comparative approach.....	376
Beata Zyznarska-Dworczak: Integration of management accounting instruments for cost management in modern enterprise.....	385

Marcin Jamróży

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Agnieszka Kopeć, Stephan Kudert

Uniwersytet Europejski Viadrina

OPODATKOWANIE OPCJI PRACOWNICZYCH W RELACJI POLSKO-NIEMIECKIEJ

Streszczenie: Przedmiotem artykułu jest przedstawienie skutków podatkowych przyznania pracownikom opcji na akcje. Na gruncie międzynarodowego prawa podatkowego mogą wystąpić kolizje dotyczące kwalifikacji przychodów oraz określenia momentu ich powstania. Rozbieżności te zwiększają ryzyko podatkowe takich programów, z drugiej jednak strony mogą się okazać interesującym instrumentem optymalizacji podatkowej. W wyniku takich kolizji może dochodzić do podwójnego opodatkowania tego samego dochodu, ale również do nieopodatkowania względnie opodatkowania na relatywnie niskim poziomie. W przypadku oddelegowania pracowników uczestniczących w planie motywacyjnym zaleca się już na etapie planowania identyfikację i ocenę wszelkich determinant obciążenia podatkowego.

Słowa kluczowe: opcje pracownicze, *vesting*, sprzedaż akcji.

1. Wstęp

Programy motywacyjne dla pracowników w postaci przyznawanych nieodpłatnie lub częściowo nieodpłatnie opcji na akcje są coraz bardziej powszechną metodą nagradzania, motywowania i związania pracowników z przedsiębiorstwem. W ramach programu opcji pracowniczych osoba uprawniona (zwykle zatrudniona na stanowiskach menedżerskich) uzyskuje świadczenie w postaci prawa do nabycia akcji spółki, w której jest zatrudniona. Najczęściej przeniesienie własności akcji możliwe jest po upływie określonego w umowie czasu. Przedsiębiorstwa stosując plany motywacyjne, realizują jednocześnie dwa istotne cele: (i) stworzenie szczególnej formy motywacji wobec pracowników będących beneficjentami opcji, ich zachęcenie i zatrzymanie w spółce oraz bezpośrednie powiązanie ich interesów z interesem akcjonariuszy oraz (ii) zwiększenie wypłacalności samej spółki, co ma istotne znaczenie w szczególności w pierwszych etapach jej działalności.

Z podatkowego punktu widzenia opcje na akcje wywołują wiele kontrowersji, nie tylko na płaszczyźnie kwalifikacji przychodów generowanych z planów motywacyjnych, ale także określenia momentu powstania obowiązku podatkowego. Naukowym celem pracy jest cel poznawczy, obejmujący analizę konsekwencji finansowych, zwłaszcza podatkowych, przyznania opcji pracownikom delegowanym do pracy za granicą. Stawia się tezę, że od ukształtowania programu motywacyjnego i okoliczności mu towarzyszących zależy w istotnej mierze wielkość ciężaru podatkowego spoczywającego na beneficjencie opcji. Analiza zostanie dokonana z perspektywy osoby fizycznej będącej polskim rezydentem (art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jedn.: DzU 2012, poz. 361 z późn. zm.; dalej: u.p.d.o.f.), delegowanej do pracy w Niemczech przez pracodawcę będącego spółką kapitałową podlegającą nieograniczonemu obowiązkowi podatkowemu w Polsce (art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych; tekst jedn.: DzU 2011, nr 74, poz. 397 z późn. zm.; dalej: u.p.d.o.p.), natomiast beneficjentami opcji są osoby fizyczne mające miejsce zamieszkania w kraju, oddelegowane na określony czas do pracy w Niemczech.

Artykuł podzielony jest na sześć części, w tym trzy merytoryczne. Wpierw przedstawiono skutki podatkowe programów opcji pracowniczych na gruncie polskiego i niemieckiego prawa podatkowego, opierając się na studium przypadku. Następnie wskazano konsekwencje podatkowe wynikające z uwzględnienia umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania skutkujące powstaniem tzw. konfliktu kwalifikacyjnego. Wreszcie dokonano modyfikacji wyjściowego stanu faktycznego, aby wykazać, że poprzez zmianę rezydencji możliwe jest potencjalnie osiągnięcie korzyści, wynikającej z częściowego nieopodatkowania dochodów w Niemczech.

2. Skutki podatkowe na gruncie prawa wewnętrznego

W celu analizy skutków podatkowych i wypracowania rekomendacji optymalizacyjnych oparto się na poniższym stanie faktycznym.

Stefan Kolecki jest zatrudniony jako dyrektor finansowy w spółce Polonia SA, w której 1.1.200X przyjęto program opcji pracowniczych. Realizacja prawa wynikającego z opcji jest możliwa dopiero po upływie dwóch lat od daty zawarcia odpowiedzialnej umowy. Dnia 30.6.200X Stefan Kolecki został oddelegowany do niemieckiej spółki zależnej Germania AG. Dnia 1.1.200X + 2 Stefan realizuje swoje prawa wynikające z opcji i nabywa określoną liczbę akcji po preferencyjnej cenie. 1.1.200X + 3 Stefan decyduje się na zbycie akcji. Cena nabycia opcji wynosiła według umowy 10, ich wartość rynkowa w dniu realizacji 110, natomiast cena sprzedaży akcji 150 jednostek pieniężnych. Przyjmuje się, że w czasie oddelegowania do Niemiec Kolecki podlega nadal w Polsce nieograniczonemu obowiązkowi podatkowemu.

2.1. Opodatkowanie według prawa polskiego

Według dominującej linii orzeczniczej przychody pracownika generowane w ramach tzw. programów opcji pracowniczych są uznawane za przychody z kapitałów pieniężnych (np. wyrok WSA w Poznaniu z dnia 17 października 2012 r., I SA/Po 714/12; wyrok WSA w Warszawie z dnia 10 grudnia 2012 r., III SA/Wa 945/12). Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z 27 kwietnia 2011 r. (II FSK 1410/10) potwierdził stanowisko, że pracownik, który nabywa akcje spółki w ramach planów motywacyjnych, nie uzyskuje przychodu ze stosunku pracy. Sąd uznał, że podlegający opodatkowaniu dochód pojawia się jedynie na ostatnim etapie funkcjonowania planu motywacyjnego, tj. zbycia akcji przez pracownika, a jego źródłem są kapitały pieniężne. W myśl art. 17 ust. 1 pkt 6 u.p.d.o.f., do przychodów z kapitałów pieniężnych zalicza się tu wszelkie należne przychody, choćby nie zostały faktycznie, otrzymane m.in. z realizacji praw wynikających z papierów wartościowych, o których mowa w art. 3 pkt 1 lit. b ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (DzU 2010, nr 211, poz. 1384, z późn. zm.), czyli np. opcji.

W myśl art. 24 ust. 11 u.p.d.o.f., dochód stanowiący nadwyżkę pomiędzy wartością rynkową akcji objętych przez osoby uprawnione na podstawie uchwały walnego zgromadzenia a wydatkami poniesionymi na ich objęcie nie podlega opodatkowaniu w momencie objęcia akcji. Regulacja ta obejmuje zarówno sytuacje, w których spółka sama emituje akcje bezpośrednio na rzecz uprawnionych pracowników, jak i sytuacje, w których spółka emituje akcje na rzecz innej spółki ze wskazaniem sposobu zadysponowania tymi akcjami na rzecz pracowników. Dla odroczenia opodatkowania wystarczy zatem, aby umowa, na mocy której uprawniony otrzymuje opcje kupna akcji spółki, została zatwierdzona w formie uchwały walnego zgromadzenia akcjonariuszy. Stanowisko takie prezentuje również Naczelny Sąd Administracyjny (wyrok NSA z dnia 27 kwietnia 2011 r., II FSK 1410/10), który w przyznaniu prawa do zakupu akcji na preferencyjnych warunkach widzi jedynie szanse przyszłego przysporzenia. Dopiero wtedy, kiedy kwota z tytułu odpłatnego zbycia akcji stanie się należna, powstanie po stronie uprawnionego pracownika przychód podlegający opodatkowaniu. Zasada ta odnosi się zarówno do akcji emitowanych przez spółki polskie, jak i unijne [Jamroz 2012, s. 238].

Nawiązując do wyjściowego przykładu, przysporzenie majątkowe Stefana Koleckiego z tytułu przyznanych mu opcji na zakup akcji podlega opodatkowaniu dopiero na ostatnim etapie programu motywacyjnego, tj. w momencie odpłatnego zbycia akcji. Dochód powstanie w wysokości różnicy pomiędzy sumą przychodów (cena zbycia akcji) a kosztami ich uzyskania (preferencyjna cena realizacji opcji). Podstawa opodatkowania wynosi 140 (= 150 – 10) j.p. przypadających na każdą zbytą akcję, do której stosuje się stawkę w wysokości 19%.

2.2. Opodatkowanie według prawa niemieckiego

Z perspektywy niemieckiego prawa podatkowego, osoby uprawnione do zakupu akcji otrzymują z tytułu uczestnictwa w programie przychody z pracy najemnej (§ 19 ust. 1 Einkommensteuergesetz, EStG). Uzasadnione jest to tym, że przyznanie opcji na zakup akcji pozostaje w faktycznym związku ze stosunkiem pracy, w ramach którego prawa do zakupu akcji spółki są przyznawane. O ile kwalifikacja świadczenia uzyskanego w ramach programu opcji pracowniczych do źródła przychodów jest bezsporna, rozbieżności występują w zakresie określenia momentu rozpoznania obowiązku podatkowego. Zgodnie z zasadą kasową, przychód realizowany jest wówczas, gdy pracownikowi postawiono do dyspozycji wszelkiego rodzaju wypłaty pieniężne bądź świadczenia w naturze. Federalny Trybunał Finansowy (BFH) w Niemczech zasadniczo przychylił się do powstania przychodu już w dacie realizacji przyznanych uprawnionemu pracownikowi praw na zakup akcji (np. wyrok BFH z dnia 20 listopada 2008 r., VI R 25/05, NZA 2009, s. 360). Relewantny podatkowo przychód może mieć miejsce dopiero w momencie, gdy wynikające z programu motywacyjnego roszczenie pracownika zostanie przez pracodawcę spełnione. Zdaniem BFH, przychód podatkowy wystąpi dopiero wtedy, gdy akcje zostaną zaksięgowane na rachunku danego pracownika (np. wyrok BFH z dnia 18 września 2012 r., VI R 90/10, DStR 2013, s. 245). Koszt uzyskania przychodu powinien zostać rozpoznany w kwocie odpowiadającej preferencyjnej cenie akcji wynikającej z opcji (np. wyrok BFH z dnia 23 czerwca 2005 r., VI R 10/03, NZG 2006, s. 319).

Natomiast w przypadku sprzedaży akcji nabytych w ramach programu, będących składnikiem majątku osobistego pracownika, po jego stronie powstanie stosownie do treści przychód z kapitałów pieniężnych (§ 20 ust. 2 pkt 1 EStG). Podatek dochodowy od dochodów ze sprzedaży akcji pobierany jest w formie ryczałtu w wysokości 25%.

Nawiązując do wyjściowego przykładu, nabycie akcji po preferencyjnej cenie wywołuje skutek podatkowy w Niemczech w postaci uzyskania dochodu ze stosunku pracy, odpowiadającego różnicy pomiędzy wartością rynkową akcji w momencie realizacji opcji a preferencyjną ceną ich nabycia, tj. 100 (=110 – 10) j.p. przypadających na jedną akcję. Z kolei w dacie odpłatnego zbycia akcji różnica pomiędzy ceną sprzedaży a wartością rynkową akcji w momencie wykonania opcji, a więc 40 (=150 – 110) j.p. przypadających na jedną akcję, podlega opodatkowaniu zryczałtowanemu.

Reasumując, przychody wynikające z realizacji opcji na zakup akcji są przypisywane do różnych źródeł przychodów w świetle polskiego i niemieckiego prawa podatkowego. Rozbieżności występują również odnośnie do momentu powstania przychodu, co stanowi potencjalne zagrożenie wystąpienia podwójnego opodatkowania. Należy uwzględnić odpowiednie zapisy umowy z dnia 14 maja 2003 r. pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec w sprawie unikania podwójnego opodatkowania w zakresie podatku od dochodu i majątku (DzU 2005, nr 12, poz. 90, dalej: upo-Niemcy).

3. Opodatkowanie na gruncie umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania

Stosownie do art. 4 ust. 2 upo-Niemcy, pracownik posiada tzw. domicyl podatkowy w kraju, w którym dysponuje on swoim „stałym miejscem zamieszkania”. Za stałe miejsce zamieszkania może zostać uznane jedynie takie miejsce, które z góry nie wykazuje charakteru tymczasowego [Guzek 2007, art. 4, nr 16]. Ponieważ pobyt pracownika oddelegowanego do pracy za granicę ma z reguły charakter czasowy, S. KołECKI nie posiada w Niemczech stałego miejsca zamieszkania w rozumieniu upo-Niemcy.

Z polskiej perspektywy istotne dla celów podatkowych przysporzenie ma miejsce dopiero na ostatnim etapie programu motywacyjnego, a więc w dacie zbycia akcji. W świetle upo-Niemcy zyski ze sprzedaży akcji podlegają opodatkowaniu według art. 13 (zyski kapitałowe). Oznacza to, że przychody z przeniesienia własności akcji (udziałów) podlegają zasadniczo opodatkowaniu tylko w tym umawiającym się państwie, w którym przenoszący własność ma miejsce zamieszkania, a więc w Polsce.

Z perspektywy niemieckiej przychód pracownika uczestniczącego w planie motywacyjnym podlega opodatkowaniu już w dacie realizacji opcji. Uzyskane z tego tytułu przychody kwalifikowane są na gruncie upo-Niemcy jako przychody z pracy najemnej (art. 15). Jest regułą, że wynagrodzenie zostanie opodatkowane również w państwie wykonywania pracy, jeżeli jest ono wypłacane za pracę wykonywaną w tym państwie. W momencie realizacji opcji KołECKI ze względu na oddelegowanie za granicę wykonywał pracę na terytorium Niemiec. Dlatego dochody uzyskiwane przez niego z tego tytułu zasadniczo podlegają niemieckiej jurysdykcji podatkowej. Zasada terytorialna ma jednak zastosowanie tylko w odniesieniu do tej części wynagrodzenia, która przypada na okres wykonywania pracy w Niemczech (zob. pismo Federalnego Ministerstwa Finansów, Bundesfinanzministerium, z dnia 14 września 2006 r., IV B 6-S 1300-367/06, BStBl. I 2006, s. 532, nr 131). Wynika z tego, że całkowita kwota przysporzenia z tytułu objęcia akcji podlega podziałowi. Wielkością referencyjną jest tzw. *vesting*, czyli okres pomiędzy datą przyznania opcji na akcje a dniem, w którym po raz pierwszy możliwe jest ich wykonanie. BMF uzasadnia swoje stanowisko w następujący sposób: w dacie, w której po raz pierwszy możliwa jest realizacja opcji, a co za tym idzie: zakup akcji, pracownik upodabnia się do inwestora. Od tej chwili może on samodzielnie decydować o tym, kiedy zrealizuje przyznane mu opcje. Wynika z tego, że Niemcy jako państwo wykonywania pracy mogą opodatkować tylko tę część wynagrodzenia, która w okresie *vesting* przypada na dni wykonywania tam pracy. Pozostała część wynagrodzenia zostanie w Niemczech zwolniona od opodatkowania w myśl art. 24 ust. 1 lit. a upo-Niemcy. Nawiązując do wyjściowego przykładu, podział zysku z punktu widzenia Niemiec kształtuje się następująco:

<i>Data przyznania opcji:</i>	1.1.200X
<i>Data oddelegowania do Niemiec:</i>	30.6.200X
<i>Data upływu okresu vesting:</i>	1.1.200X+2
<i>Data realizacji opcji:</i>	1.1.200X+3
<i>Wysokość dochodu w dacie realizacji Vesting:</i>	$(110 - 10 =) 100 \times \text{liczba akcji}$ $1.1.200X - 1.1.200X + 2$ (24 mies.)
<i>z tego przypadający na pracę w Polsce:</i>	$1.1.200X - 30.6. 200X$ (6 mies.)
<i>z tego przypadający na pracę w Niemczech:</i>	$1.7.200X - 1.1.200X + 2$ (18 mies.)
<i>część okresu vesting /Polska</i>	6 mies. / 24 mies. = 1/3
<i>część okresu vesting /Niemcy</i>	18 mies. / 24 mies. = 2/3
<i>Część dochodu podlegająca opodatkowaniu w PL:</i>	$1/3 \times 100 \times \text{liczba akcji}$
<i>Część dochodu podlegająca opodatkowaniu w Niem.:</i>	$2/3 \times 100 \times \text{liczba akcji}$

Wynika z tego, że obciążenie podatkiem w Niemczech w momencie wykonania opcji wynosi:

$$s_{ESt} \times (2/3 \times 100 \times \text{liczba akcji}) \times (1 + s_{SolZ}),$$

przy czym s_{ESt} odpowiada stawce podatku dochodowego od osób fizycznych *ESt*, a *SolZ* (niem. Solidaritätszuschlag) tzw. dodatkowi solidarnościowemu w wys. 5,5% naliczonego od kwoty *ESt*.

Natomiast dochody uzyskiwane w momencie sprzedaży akcji, objęte regulacją art. 13 upo-Niemcy, podlegają opodatkowaniu wyłącznie według prawa państwa rezydencji podatnika, w tym przypadku Polski.

Tabela 1 przedstawia skutki opodatkowania świadczeń uzyskiwanych w ramach programu opcji pracowniczych, przy czym:

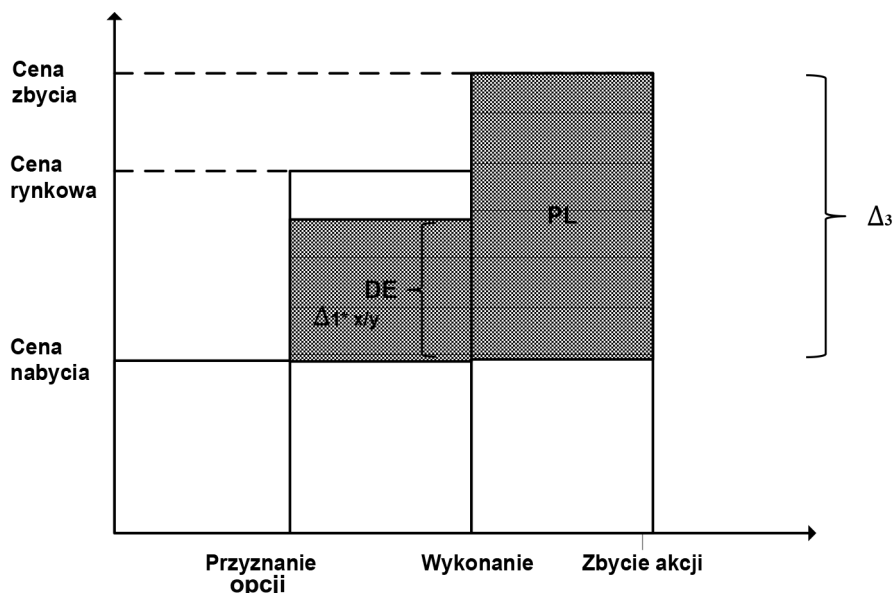
- $\Delta 1$ = cena rynkowa akcji w dacie realizacji opcji – cena nabycia akcji na preferencyjnych warunkach,
- $\Delta 2$ = cena zbycia akcji – cena rynkowa akcji w dacie realizacji opcji,
- „x/y” odpowiada stosunkowi dni przepracowanych w Niemczech w okresie *vesting* (dalej jako y).

Tabela 1. Konsekwencje opodatkowania świadczeń wynikających z wyjściowego przykładu

Moment opodatkowania	Polska	Niemcy
Data przyznania opcji	Brak przychodu	Brak przychodu
Data wykonania opcji	Brak przychodu	$S_G = \Delta 2 \times x/y \times s_{ESt} \times (1 + s_{SolZ})$ „x” – dni przypadające na pracę w Niemczech w okresie <i>vesting</i> „y” – długość okresu <i>vesting</i>
Data zbycia akcji	$S_{Pl} = \Delta 3 \times 0,19$	zwolnienie na podstawie upo-Niemcy

Źródło: opracowanie własne.

Niemcy jako państwo, w którym S. Kołecki częściowo wykonuje pracę, roszczą sobie prawo do opodatkowania części dochodu uzyskanego w wyniku wykonania opcji. W Niemczech obowiązek podatkowy powstanie już w momencie realizacji praw na zakup akcji. W Polsce jako państwie rezydencji Kołeckiego przychód (dochód) z tytułu uczestnictwa w programie opcji pracowniczych powstanie dopiero w chwili zbycia objętych wcześniej akcji. Wynikające z tego rozbieżności dotyczące kwalifikacji przychodu oraz momentu jego opodatkowania skutkują powstaniem tzw. konfliktu kwalifikacyjnego na gruncie upo-Niemcy.

Rys. 1. Konsekwencje opodatkowania świadczeń wynikających z wyjściowego przykładu

Źródło: opracowanie własne.

Z rysunku wynika, że dochód powstały w momencie realizacji opcji na akcje ($\Delta 1$) zostanie opodatkowany w dacie wykonania opcji według skali podatkowej w Niemczech, stosownie do okresu wykonywania tam pracy ($x/y \times \Delta 1$). Z perspektywy niemieckiej pozostała część dochodu odpowiadająca okresowi wykonywania pracy w Polsce powinna zostać opodatkowana w Polsce. W świetle polskiego prawa podatkowego, w momencie nabycia przez pracownika akcji w Polonia SA po stronie pracownika nie wystąpi przychód (dochód) podlegający opodatkowaniu, lecz dopiero w chwili sprzedaży akcji. Opodatkowaniu podlega różnica pomiędzy sumą przychodów uzyskanych z tytułu odpłatnego zbycia akcji a preferencyjną ceną, po której akcje spółki zostały nabyte ($\Delta 3$). Wynika z tego, że część przysporzenia z otrzymanych opcji na akcje, odpowiadająca dochodowi podlegającemu obowiązkowi podatkowemu w Niemczech ($x/y \times \Delta 1$), zostanie opodatkowana podwójnie.

4. Modyfikacja wyjściowego stanu faktycznego

W celu uniknięcia podwójnego opodatkowania dla oddelegowanego pracownika może okazać się korzystne odmienne ukształtowanie stanu faktycznego.

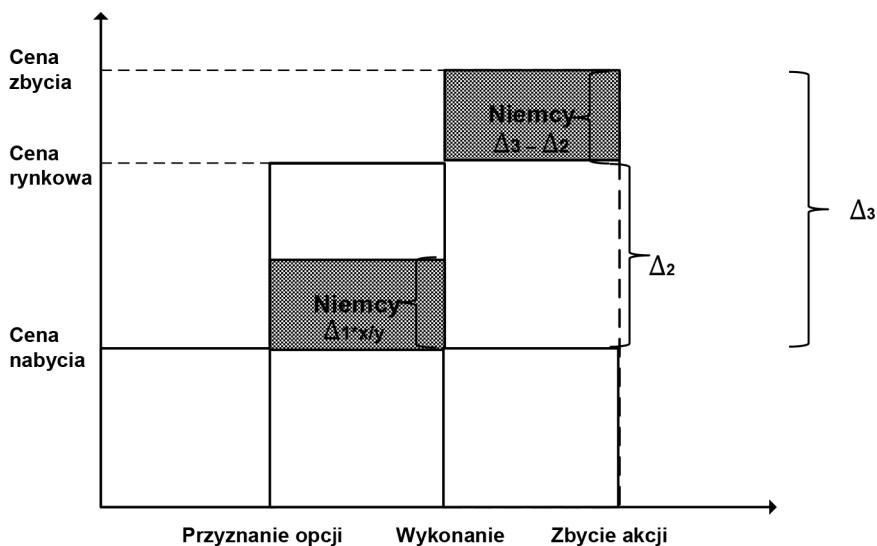
Inaczej niż w przykładzie wyjściowym, Stefan Kolečki na czas oddelegowania do Niemiec zrezygnował z miejsca zamieszkania w Poznaniu. Cała jego najbliższa rodzina przeprowadziła się z nim do Niemiec. W okresie oddelegowania Kolečki nie posiada ani miejsca zamieszkania, ani miejsca stałego pobytu na terytorium Polski. Zgodnie z art. 3 ust. 2a w zw. z art. 4a u.p.d.o.f., podlega wtedy w Polsce ograniczonemu obowiązkowi podatkowemu od dochodów uzyskanych ze zbycia akcji uprzednio nabytych w ramach programu opcyjnego. Uzyskany dochód opodatkowany jest według stawki proporcjonalnej w wysokości 19% (art. 30b ust. 1 u.p.d.o.f.). Do przychodów z udziału w pracowniczym programie motywacyjnym na gruncie upo-Niemcy zastosowanie znajdzie art. 13. Wynika z tego, że zyski osiągnięte przez osobę mającą miejsce zamieszkania w jednym z umawiających się państw z przeniesienia własności majątku, np. udziałów w spółce, będącej rezydentem drugiego umawiającego się państwa, której aktywa majątkowe nie składają się głównie pośrednio lub bezpośrednio z majątku nieruchomego, podlegają opodatkowaniu wyłącznie w państwie, w którym osoba osiągająca taki zysk ma miejsce zamieszkania. Oznacza to, że dochód osiągnięty przez S. Kolečkiego z tytułu zbycia akcji podlega opodatkowaniu w Niemczech. Natomiast w Polsce znajdzie zastosowanie metoda zwolnienia z zastrzeżeniem progresji.

Z punktu widzenia niemieckiego prawa podatkowego, S. Kolečki podlega nieograniczonemu obowiązkowi podatkowemu od całości swoich dochodów. Podstawa podatkowa obejmuje przychód uzyskany przez niego w momencie wykonania praw wynikających z opcji, ale tylko w części przypadającej na czas wykonywania przez niego pracy na terytorium Niemiec. W tym przypadku 100 (= 110 – 10) j.p. zostanie opodatkowany według progresywnej skali podatkowej w Niemczech. W momencie przeniesienia własności akcji nabytych w ramach programu, będących składnikiem majątku osobistego pracownika, po jego stronie powstanie przychód z kapitałów pieniężnych. Podstawę opodatkowania stanowi, inaczej niż w przypadku polskiego prawa podatkowego, różnica pomiędzy kwotą otrzymaną ze sprzedaży akcji a ceną rynkową akcji w momencie realizacji opcji. Podatek pobiera się w formie ryczałtu w wysokości 25% (plus SolZ) od przychodu.

Z perspektywy niemieckiej dochód S. Kolečkiego zostanie zaliczony do źródła: stosunek pracy. Na gruncie upo-Niemcy zastosowanie znajdzie art. 15, według którego wynagrodzenie wypłacane pracownikowi opodatkowane zostanie co do zasady w państwie rezydencji, czyli w Niemczech. Jeżeli jednak pracownik wykonywał pracę także w innym państwie, to otrzymane z tego tytułu wynagrodzenie może zostać opodatkowane w państwie wykonywania pracy. W rezultacie powinien nastąpić odpowiedni podział wynagrodzenia dla celów opodatkowania. Niemcy opodatkują tylko tę część wynagrodzenia, która przypadać będzie na dni robocze pracy wyko-

nywanej w Niemczech. W momencie zbycia akcji prawo do opodatkowania przysługiwać będzie również Niemcom.

Reasumując, poprzez zmianę rezydencji wszelkie przysporzenia z tytułu przyznanych opcji na akcje podlegają opodatkowaniu w Niemczech.

Rys. 2. Konsekwencje opodatkowania świadczeń wynikających ze zmodyfikowanego przykładu

Źródło: opracowanie własne.

Usystematyzowanie skutków podatkowych wynikających z obu przykładów przedstawia tabela 2.

Tabela 2. Zestawienie konsekwencji podatkowych

Moment opodatkowania	Przykład wyjściowy	Przykład zmodyfikowany
Data przyznania opcji	Brak opodatkowania	Brak opodatkowania
Data wykonania opcji	$S_G = \Delta 1 \times x/y \times s_{EST} \times (1 + s_{SolZ})$	$S_G = \Delta 1 \times x/y \times s_{EST} \times (1 + s_{SolZ})$
Data zbycia akcji	$S_{PL} = \Delta 3 \times 0,19$	$S_G = \Delta 2 \times 0,25 \times (1 + s_{SolZ})$
Całkowite obciążenie podatkowe	$\Delta 1 \times x/y \times s_{EST} \times (1 + s_{SolZ}) + \Delta 3 \times 0,19$	$\Delta 1 \times x/y \times s_{EST} \times (1 + s_{SolZ}) + \Delta 2 \times 0,25 \times (1 + s_{SolZ})$

Źródło: opracowanie własne.

W każdym przypadku niezbędna jest gruntowna analiza skutków podatkowych. Potencjalna korzyść, wynikająca z częściowego nieopodatkowania dochodów w Niemczech w dacie wykonania opcji przy jednoczesnym dużo wyższym efektyw-

nym opodatkowaniu w Niemczech (modyfikacja przykładu), musi zostać skonfrontowana z częściowym podwójnym opodatkowaniem, jednakże przy użyciu niższej stopy podatku dochodowego w Polsce (przykład wyjściowy). Nie można z góry twierdzić, czy rezygnacja z rezydencji podatkowej w kraju jest dla oddelegowanego za granicę pracownika podatkowo opłacalna, czy też nie.

5. Podsumowanie

Analiza skutków podatkowych towarzyszących oddelegowaniu polskich pracowników uczestniczących w programach opcji pracowniczych do pracy w Niemczech pokazuje, że na gruncie międzynarodowego prawa podatkowego mogą wystąpić kolizje dotyczące kwalifikacji przychodów oraz określenia momentu ich powstania. Rozbieżności te zwiększają ryzyko podatkowe takich programów, z drugiej jednak strony mogą się okazać interesującym instrumentem legalnej optymalizacji podatkowej. W przypadku oddelegowania pracowników uczestniczących w planie motywacyjnym zaleca się już na etapie planowania identyfikację i ocenę wszelkich determinant obciążenia podatkowego. W tym celu trzeba przede wszystkim przeprowadzić analizę konsekwencji podatkowych otrzymania świadczenia w postaci nieodpłatnie lub częściowo odpłatnie nabytych akcji na gruncie regulacji obowiązujących w państwie oddelegowania oraz właściwej umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania. Rozbieżności wynikające z podejścia różnych państw do problematyki opodatkowania programów motywacyjnych, w szczególności dotyczące kwalifikacji przychodu oraz momentu jego opodatkowania, mogą skutkować powstaniem konfliktu kwalifikacyjnego na gruncie umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania i wystąpieniem podwójnego opodatkowania. Nie można z góry przesądzać, czy zmiana rezydencji podatkowej jest dla polskiego pracownika oddelegowanego do Niemiec podatkowo opłacalna, czy też nie. Potencjalna korzyść, wynikająca z częściowego nieopodatkowania dochodów w Niemczech w dacie wykonania opcji przy jednoczesnym dużo wyższym efektywnym opodatkowaniu w Niemczech, musi zostać zestawiona z częściowym podwójnym opodatkowaniem, jednakże przy użyciu niższej stopy procentowej podatku w Polsce.

Literatura

- Bundesfinanzhof, wyrok z 20 listopada 2008 r., sygn. VI R 25/05, NZA 2009, s. 360.
Bundesfinanzhof, wyrok z 18 września 2012r., sygn. VI R 90/10, DStR 2013, s. 245.
Bundesfinanzhof, wyrok z 23 czerwca 2005 r., sygn. VI R 10/03, NZG 2006, s. 319.
Bundesfinanzministerium, pismo z dnia 14 września 2006r., IV B 6-S 1300-367/06, BStBl. I 2006, s. 532, nr 131.
Guzek M., *Komentarz do art. 6 ust. 2, [w:] Umowa o unikaniu podwójnego opodatkowania z Niemcami. Komentarz*, red. M. Jamroży, A. Cloer, Beck, Warszawa 2007.
Jamroży M., *Rezydencja podatkowa, [w:] Praca cudzoziemców w Polsce*, red. M. Jamroży, T. Major, ODDK, Gdańsk 2012.

- Jamróży M., *Tax Controversy Concerning Employee Stock Options*, [w:] *Business and Non-Profit Organizations Facing Increased Competition and Growing Customers' Demands*, red. A. Nalepka, A. Ujwary-Gil, Wyższa Szkoła Biznesu – National-Louis University, Nowy Sącz 2012, s. 238-249.
- Model Tax Convention on Income and on Capital, Condensed Version, OECD Committee on Fiscal Affairs, 2010.
- Naczelny Sąd Administracyjny, wyrok z 27 kwietnia 2011 r., sygn. II FSK 1410/10.
- Wojewódzki Sąd Administracyjny, wyrok z dnia 17 października 2012 r., sygn. I SA/Po 714/12.
- Wojewódzki Sąd Administracyjny, wyrok z dnia 10 grudnia 2012 r., sygn. III SA/Wa 945/12.
- Umowa z dnia 14 maja 2003 r. pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec w sprawie unikania podwójnego opodatkowania w zakresie podatku od dochodu i majątku, DzU 2005, nr 12, poz. 90.
- Ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, j.t. DzU 2012, poz. 361, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych, j.t. DzU 2011, nr 74, poz. 397, z późn. zm.
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi, DzU 2010, nr 211, poz. 1384, z późn. zm.

TAXATION OF EMPLOYEE STOCK OPTIONS IN THE GERMAN-POLISH RELATIONS

Summary: This paper aims at analyzing the tax consequences of granting employee stock options. In the aspect of international tax law there could arise conflicts of qualification over as to the sources of revenues and the date on which revenues are generated. The taxable income is obtained either when the employees exercise rights under options, or when they sell the acquired shares. As a result of such collisions double taxation of the same income may occur, as well as non-taxation or taxation at a relatively low level. Depending on the case, a level of taxation appropriate in a given case may increase the employee benefits. It is already in the planning stage that all the determinants of the tax burden should be identified and assessed.

Keywords: employee stock options, vesting, sale of shares.